وتارێکی سڵا ڤۆ ژیژەک سەبارەت بە ئەفغانستان.. لە ئینگلیزییەوە: ڕزگار حەمە ڕەشید

هۆکاری ڕاستەقینە بۆ ئەوەی کە تاڵیبان توانی زۆر بە خێرایی دەست بەسەر ئەفغانستاندا بگرێتەوە، ئەو شتەی میدیای
لیبراڵی ڕۆژئاوا نایەوێت باسی بکات.

سلاڤۆی ژیژەك

لە ئینگلیزییەوە: ڕزگار حەمە ڕەشید

٨٠ هەزار سەربازەکەی تاڵیبان دەستیان بەسەر ئەفغانستاندا گرتەوە و شارەکانیش وەك پوولی دۆمینە دەکەوتن، لەکاتێکدا ٣٠٠هەزار سەربازی سەر بە حکومەت، کە بەهێزترن و بەشێوەیەکی باشتر ڕاهێنراون و چەکی باشتریشیان پێیە، کەچی بێ شەڕکردن خۆیاندا بەدەستەوە و توانەوە.

ئەمە بۆچی ڕوویدا؟

میدیا ڕۆژئاواییەکان پێمان دەڵێن کە دەتوانرێت چەندین لێکدانەوە بۆ ئەمە بکرێت. یەکەمیان میدیا یەکی ڕەیسیستی بێشەرمانەیە کە دەڵێت: زۆر بە سادەیی خەڵکی ئەفغانستان ئەوەندە پێگەیشتوونین تا لە مانای دیمۆکراسی تێبگەن، زۆر تامەزرۆی فێندەمێنتاڵیزمی ئایینین (بانگەشەیەکی زۆر بێمانا و بێهاوتا لە گاڵتەجاریدا).
نیو سەدە لەمەو بەر ئەفغانستان وڵا تێکی (تاڕاد□یەك) ڕۆشنبیر بوو، پارتێکی کۆمۆنیستی بەهێزی هەبوو بەناوی پارتی دیمۆکراتی گەلی ئەفغانستان، ک□ تەنانەت توانی بۆ چەند ساڵێك دەسەڵات بگرێتە دەست. ئەفغانستان تەنیا ئەوکاتە بوو ب□ □ ف□ندەمێنتاڵیستێکی ئایینی، کە هەڵوێستی بەرامبەر داگیرکارییەکەی سۆڤیەت وەرگرت، ئامانجی داگیرکارییەکەی سۆڤێتیش ئەوە بوو ڕێ لە کەوتنی پارتە کۆمۆنیستییەکە بگرێت.

لێکدانەوەیەکی تر کە ئەو میدیا ڕۆژئاوایییە پێماندەڵێت بریتیییە لە تیرۆر، ئەوەی تاڵیبان بێبەزەییانە نەیارە سیاسییەکانی خۆی

دەكوژێت.
لێكدانەوەيەكيتريشيان باسكردنە لە ئيمان، بە سادەيى تاڵيبان باوەڕيان بەوە هەيە كە ئەوەى دەيكەن گوێڕايەڵيكردنى ئەو فەرمانەيە كە خودا خستوويەتيە ئەستۆيان و سەركەوتنيان مسۆگەرە، بۆيە دەتوانن ددان بەخۆياندا بگرن، چونكە كات لە بەرژەوەندى ئەوانە.
لێكدانەوەيەكى ئاڵۆزتر و ڕياليستيانەتر بۆ ئەوەى كە بۆچى تاڵيبان توانى جارێكيتر بەو ئاسانى و خێراييە دەست بەسەر ئەو وڵاتەدا بگرێتەوە، بريتييە لە پشێوى و پاشاگەردانييەك كە شەڕى بەردەوام و گەندەڵيى هۆكارەكەيين. ئەمەش ڕەنگە بووبێتە هۆى دروستبوونى بڕوايەك كە هەرچەندە تاڵيبان ستەم بەكار دەهێنێت و ياساى شەريعە پەيڕەو دەكات، بەڵام بەلايەنيكەمەوە هەندێك ئاسايش و سيستەم فەراهەم دەكات.

بەهەرحاڵ، هەموو ئەو لێكدانەوانە واديارە ڕاستييەكى سادە فەرامۆش دەكەن كە بۆ ئەو تێڕوانينە ڕۆژئاواييە ليبراڵە بێتەتراوما (خورپەى ڕاتەكێن). ئەويش بێباكيى تاليبانەكانە بەرامبەر ڕزگاربوون و مانەوەى خۆيان بە زيندوويى، هەروەها ئامادەكردنى شەڕكەرەكانيانە بۆ “شەهيدبوون”، بۆ ئەوەى بمرن، نەك تەنيا لە جەنگدا بەڵكو لە كردە خۆكوژييەكانيشدا.
ئەو لێكدانەوەيەى پێيوايە تاڵيبان وەك كۆمەڵێك فەندەمينتاڵيست “بەڕاستى باوەڕيان بەوە هەيە” كە ئەگەر ئەوان وەك شەهيد بمرن دەچنە بەهەشتەوە، ئەمە لەوەدا كورت دەهێنێت كە ناتوانێت جياوازيى لەنێوان دوو جۆر باوەڕدا ببينێت: باوەڕ بەماناى تێگەيشتنێكى هوشيارانە (دەزانم من دەچمە بەهەشت، ئەوە ڕاستييە) وە باوەڕ وەك وابەستبوون بە پێگەى تايبەتيى كەسكە خۆيەوە.
بەمانايەكيتر، لەوەدا كورت دەهێنێت بتوانێت تواناى مادديى ئايديۆلۆژيا ڕەچاو بكات “لەم حاڵەتەدا تواناى ئيمان”، ئەمەش بە سادەيى لەسەر پتەويى بۆچوونەكانمان نەوەستاوە، بەڵكو لەسەر ئەوە وەستاوە چۆن بوونى خۆمانمان وابەستەى باوەڕەكەمان كردووە: ئەمە كەسانێك نين ئەم يان ئەو باوەڕ هەڵبژێرين، بەڵكو ئەمە خودى باوەڕەكەمانين بەو تێگەيشتنەى ئەم باوەڕە ژيانى ئەمەى لەهەناوى خۆيدا هەڵگرتووە.

بەهۆى ئەم خەسڵەتەوە بوو فەيلەسووفى فەرەنسى ميشێل فۆكۆ كەوتە ژێر جادووى شۆڕشى ئيسلاميى ١٩٧٨ و دوو جار سەردانى ئێرانى كرد.
ئەوەى ئەوى سەرسامكرد تەنيا ئەو هەڵوێستەى قبووڵكردنى شەهيدبوون

و ئەو بەباكییە نەبوو بەرامبەر بەوەی كەسێك زیانی خۆی لەدەست دەدات، بەڵكو بەشێوەیەكی زۆر دیاریكراو ئەو سەرسامییەی فێكە وابەستەی ئەو گوزارشتەی خۆی بوو كە لە "مێژووی ڕاستیی"دا باسی دەكات، ئەویش تێخكردنەوەی فۆرمی پارتیزان و جەنگاوەرانە بە گوتنی – ڕاستیی، وە گەڕان لەڕێی خەبات و تێكۆشانەوە، وەك دژێك بەرامبەر ئارامكردنەوە و ناكاراكردن (بێكاریگەركردن) و ئاساییكردنەوە كە فۆرمەكانی دەسەڵاتە مەدەرنە ڕۆژئاواییەكانن. ئەوەی بە تێگەیشتنی ئەم خاڵە گرنگە، كۆنسێپتی ڕاستییە لە كاردا لەناو گوتارە ڕەخنیی – سیاسییەكەدا، كۆنسێپتی ڕاستیی وەك لایەنداریی، وەك ئەوەیتەرخانكرابێت بە پارتیزانەكان.

یان، وەك فێكە خۆی باسی دەكات:

"ئەگەر ئەم كەسەی دەربارەی ڕیوایەتی) یان بڵێین ڕیوایەتییەكان(قسە دەكات باسی ڕاستیی بكات، ئەو ڕاستییە ئیتر ڕاستییە گەردوونییەكەی فەیلەسووف نییە. ئەوە ڕاستە كە ئەوگوتارە دەربارەی جەنگی گشتگیر، "ئەو گوتارەی كە هەوڵدەدات ئەوجەنگەی زۆر ئاشتیی ڕوونبكاتەوە"، لەڕاستیدا هەوڵێكە بۆ باسكردنی جەنگ وەك گشتێك وە هەوڵێكە بۆ بونیادنانەوەی ڕێچكەی گشتیی جەنگ. بەڵام ئەمە نایكاتە گوتارێكی گشتئامێز یان بێلایەن، بەڵكو هەمیشە گوتارێكی نیگائامێز (perspective). تەنیا لەو مەودایەدا مەیلی بە گشتگیریی هەیە كە بتوانێت لەیەك دیوی چەمكەكانەوە لێی بڕوانێت، بیشێوێنێت و لە تێڕوانینی تایبەتی خۆیەوە ببینێت. بە جۆرێكیتر باسی بكەین، ڕاستیی ئەو ڕاستییەیە كە بتوانرێت تەنیا لە ڕووبەری جەنگەكەی خۆیدا بەداوبكرێتەوە، لە گۆشەنیگای خواستی سەركەوتندا و لە كۆتاییشدا، ئەگەر ئەم گوزارشتە گونجاو بێت، بە ڕزگاربوونی خودی قسەكەرەكە سەرەڕێ بخرێت."

ئایا دەكرێت گوتارێكی لەكئاڵاوی لەو جۆرە ڕەت بكرێتەوە وەك هەمایەك بۆ كۆمەڵگەی بەرمەدەرن "سەرەتایی" كە هێشتا نەچۆتە ناو تاكگەرایی مەدەرنەوە؟ هەروەها دەكرێت زیانەوەی ئەو "سەرەتایی"یە لەمڕۆدا وەك هەمایەك بۆ گەڕانەوەی فاشیست ڕەتبكرێتەوە؟

وەڵامەكە بۆ هەركەسێك كەمترین شارەزایی لە ماركسیزمی ڕۆژئاوایی هەبێت ئاشكرایە:

فەیلەسووفی هەنگاریی جۆرج لۆكاش "Lukács György" ئەوەی ڕوونكردەوە كە چۆن ماركسیزم "ڕاستییەكی گەردوونییە" نەك لەگەڵ ئەوەشدا كە لایەندارانەیە " partiality " بەڵكو لەبەر ئەوەی بەشئامێزە، تەنیا لە ڕێگەیەكی دیاریكراوی تایبەتییەوە دەستبەر دەكرێت.

دەشێت ئێمە هاوڕا یان دژەڕای ئەم بۆچوونەبین، بەڵام ڕاستییەکە ئەوەیە کە ئەوەی فۆکۆ دوور دەکەوتەوە و لە ئێران بۆیدەگەڕا (فۆرمی ناکۆکیخوازیی "جەنگ" بۆ گوتنی ڕاستیی) بە شێوەیەکی بەهێز لەو تێڕوانینە مارکسیستییەدا بوونی هەیە کە دەڵێت کەوتنە ناو لە خەباتی چینایەتییەوە ڕێگر نییە لەبەردەم زانینی "بابەتیانە"ی مێژوودا بەڵکو ڕەخساندنیەتی.

مانای پۆزەتیفیستی باو بۆ زانین وەك میتۆدێکی بابەتیانە بۆ واقیع کە بە هۆی وابەستەبونێکی دیاریکراوی تایبەتییەوە نەشێوێنراوە (ئەوەی فۆکۆ بە "فۆرمە ئارامکەر و سستکەر و ئاسایکەرەوەکانی د□س□□تی مۆدێرنی ڕۆژئاوا" ناوزەدی دەکات) ئەوە ئایدیۆلۆجیایە بە پوختەترین شێوە – ئایدیۆلۆجیای "کۆتایی ئایدیۆلۆجی".

لەلایەکەوە زانینێکی "بابەتیانە"ی نا – ئایدیۆلۆجی پسپۆرمان هەیە. لەلایەکی ترەوە تاکە پەرشوبڵاوەکانمان هەیە، کە هەر یەکێکیان ئاگایی خۆیانیان لەسەر خودێتی خۆیان چڕکردۆتەوە "idiosyncratic " " ئاگا لەخۆبوون"(ئەو چەمکەی فۆکۆ لەو کاتەدا بەکاریهێنا کە وازی لە ئەزموونە ئێرانییەکەی خۆی هێنا)، شتێکی بچووك کە چێژ بە ژیانی تاکەکە د□ بەخشێت.

لەم تێڕوانینەی تاکگەرایی لیبرالیزم، وە وابەستبوونی گەردوونیی، بەتایبەتی ئەگەر مەترسی سەر ژیانیش بگرێتەوە، گومناویی و نا- ژیرانەیە…

لێرەدا ئێمە ڕووبەڕووی لێکدژییەکی سەرنجڕاکێش دەبینەوە: لەکاتێکدا ئەوە زۆر جێی گومانە کە مارکسیزمی تەقلیدی بتوانێت لێکدانەوەیەکی باوە□ پێکەرمان پێشکەش بکات بۆ سەرکەوتنی تاڵیبان، نموونەیەکی تەواو ئەوروپیمان پێشکەش دەکات لەچەشنی ئەوەی فۆکۆ لە ئێران بەدوایدا دەگەڕا (وە ئەوەی لە ئێستای ئەفغانستاندا سەرنجمان داگیر دەکات)، نموونەیەکە کە بە هیچ ئایینێکی فەندەمێنتاڵەوە گرێنەدراوە، بەڵکو پەیوەستبوونێکی هەموانییە بۆ ژیانێکی باشتر.

پاش سەرکەوتنی گەردوونیی سەرمایەداریی، ئەم گیانی پەیوەستبوونە هەموانییە سەرکوت کرا، وە ئێستا ئەم باری سەرکوتکردنە لەشێوەی فەندەمێنتاڵیزمی ئایینیی□وە دەگەڕێتەوە.

ئایا دەتوانین مەزەنەی گەڕانەوەی ئەو سەرکوتکراوە بکەین لە فۆرمە گونجاوەکەی خۆیدا وەك وابەستە بە ڕزگاربوونی هەموانەوە؟ لەڕاستیدا نەك دەتوانین مەزەنەی بکەین، ئەوە بە هێزێکی زۆرەوە لە دەرگاکانمان دەدات. با تەنیا ئاماژە بۆ کارەساتی گەرمبوونی گەردوون بکەین – ئەوە پێویستی بە هەڵوێستی هەموانیی زۆر گەورە هەیە، پێویستی بەوەیە لەو فۆرمەی خۆیدا شەهیدی بۆ بدرێت،

قوربانییدان بە زۆربەی ئەو چێژبینینانەی پێیان ڕاها تووین. ئەگەر ئێمە بەڕاستی بمانەوێت بەتەواوی شێوازی ژیانمان بگۆڕین، ناچار دەبین دەستبەرداری تاکگەرایی "ئاگا لەخۆبوون" ببین کە هەموو سەرنجی لەسەر بەکارهێنانی چێژبینینەکانمانە. ئەم کارە بەتەنیا زانستی پسپۆڕ ئەنجامی نادات – بەڵکو پێویستە زانستێکی ڕەگداکوتراوبێت لەوا بەستەییەکی هەموانیی قووڵتردا. پێویستە ئەمە وەاڵمەکەمان بێت بۆ تاڵیبان.

https://www.rt.com/op-ed/532207-zizek-taliban-retake-afghanistanreason/?fbclid=IwAR2QuNU24KxE1zs16Tzu9OcwW7OiWHI_DCnGFwrpM0Zj0K0Vk6g9ZKxmIds

---

دیاردەی قاچاخچێتی حزبە دەسەڵاتدارەکان و یاریکردن بە ژیان و سەلامەتی خەڵکەوە.. عوسمان حاجی مارف

لە گفتوگۆیەکی تەلەفزیۆنیدا عەلی حەمە ساڵحی ئەندام پەرلەمانی گۆڕان باسی لە دیاردەی قاچاخچێتی بەرپرسانی حکومەت و حزبەکانی کرد و هەروەها ئام□اژەی بە مەترسی ئەو مەوادانە کرد کە قاچاخچێتیان پێوە دەکرێت لەسەر سەلامەتی تەندروستی هاوڵاتیانی کوردستان. لە یەکێك لە قسەکانیدا ووتی کە بەرپرس هەیە لە مانگێکدا ٣٦ ملیۆن دۆلاری دەست کەوتوە. هەروەها باسی لەوە کرد کە هەندێك مەواد لەناو گازوایلی موەلیدەکاندا هەیە کە ژەهر دەکاتە ناو کەشوهەواوەو چەندین مەوادی دیکە دێنە هەرێمەوە بە قاچاخ کە مەترسی لەسەر ژیانی هاوڵاتیان دروست دەکات و چەندین کەس بەهۆی ئەو ژەهرانەوە تووشی نەخۆشی شێرپەنجە بوون. هەروەها دەلی من بە ڕاپۆرت و بەهەموو جۆرێك ئەو مەترسیەم خستۆتە بەردەم دەسەڵاتداران بەڵام ئەوان ژیانی خەڵکیان بۆ گرنگ نیە.
بە هەر شێوازێک عەلی حەمە ساڵح دەیەوێت دەسەڵاتداران ئاگادار

کاتەوە لەو مەترسییەو وە خەشی ئەندامی حزبەکە لە هەمان دەسەڵاتدایە، پێویستە بە وردتر لەو دیاردەیە بروانین و مامەڵەی بکەین.

قاچاخچێتی لە کوردستان دیاردەیەک نییە کە هەر تەنها کاری چەند بەرپرسێکی حزبی بێت و لەو ڕێگایەوە چەندین ملیۆن دۆلار بەدەست بهێنن، بەجیا لەوەی لە زێر شوێنی سنورەکانی دنیادا ئەم دیاردەی قاچاخچێتییە جۆرەکە لە بازرگانی نایاسایی، کە لە گەڵ هەردەستکەوتێکی گەورەی چەندین ملیۆن دۆلار بەم جۆرە بازرگانییە، ژیانی هەزاران خەڵکی نەدارو زەحمەتکێش دەبێتە قوربانی، ئەو قاچاخچێتییەی کە عەلی حەمە ساڵح ئاماژەی پێدەکات وەک مەترسییەک بە کاری چەند بەرپرسێک پێناسەی دەکات و کاریگەری دەبێت لەسەر هاوڵاتیان، لە نمونەی هەمان ئەو جۆرە قاچاخچێتییە کە نمونەکەی وەک قسەمان لەسەرکرد لە زەربەی سنورەکانی جیهاندا بونی هەیە، بەڵام جیاوازییەک کە پێویستە لە کوردستاندا دەربارەی قاچاخچێتی قسەوباسی لەسەر بکەین، بە ئاشکرا ئەوە دەبینرێت کە هەردووهێزی بنەماڵەو میلیشیای پارتی و یەکێتی و هاوکارانیان، دەوری سەرەکی دەبینن لە سیستماتیک پێکردنی قاچاخچێتی و تاڵانی و گەندەڵی وەک سەرچاوەیەکی دەستکەوتی داراییە بە بنەماڵەکان و هێزەکانیان، نەک تەنها بەکەمتەر خەم بەیان بروانین.

گەر سەرنج بدەن کێشەیەک کەدەورێکی زۆر نەرێنی هەیە لە پەیوەندی نێوان هەرێم و بەغدا، قاچاخچێتی نەوت و پەیوەندی ژێربەژێرە بە ناردن و ساغکردنەوەی سەدان هەزار بەرمیل نەوت لە ڕۆژێکدا، بەجیا لەوەی بنەماڵەی دەسەڵاتدار ڕۆژانە بازرگانی بەسەدان هەزار بەرمیل نەوتەوە دەکەن، لەڕێگەی قاچاخیشەوە سەدان هەزار بەرمیلی تر دەچێتە ئێران، تورکیا، پاکستان، ئەفغانستان، روسیا..هتد. پارتی و یەکێتی گەورەترین مافیای کۆمپانیای قاچاخن، لەهەمان کاتدا لەسەر سنورەکان کە لەژێر دەسەڵاتی خۆیاندایە هەرچی کەرەسەی ئیکسپایەرو بەگەن و مەوادی ژەهراویە بەئاسانی دەگوازنەوە بە بازاڕەکانی کوردستان وە ساغ کردنەوەیان بەبێ تێپەڕبوونیان بە کۆنترۆڵی جەریدا.

گەر بەڕاشکاوانەتر لەم بارەیەوە لەسەر تەواوی دەسەڵاتی سی ساڵەی ئەم دوو هێزە میلیشیایە بدوێین، ئەوەمان لە یاد نەچوە کە لە یەکەم ڕۆژی دەسەڵاتیانەوە تەواوی کەرەسەو ئامێرو پێداویستییە تەندروستییەکان و کارەبایی و خزمەتگوازەریەکانیان ئاودیو کرد بە ئێران و فرۆشتیان، سنورەکانیان خستە ژێر دەسەڵاتی هێزەکانیان و

گەورەترین سەرچاوەی دەستکەوتی سەرمایەکانیان لە ڕێگەی قاچاخچێتییەوە بەدەست دەهێنا، لەم ماوەیەکی کەمدا هەردوو بنەماڵەو حزبەکانیان بونە خەزانەی هەرە دەوڵەمەندەکانی جیهان.
ڕەخنەگرتن لەوەی قاچاخچێتی دیاردەیەکە کە کاری چەند بەرپرسێکی حزبیەو دەسەڵات کەمتەرخەمە بەرامبەری، وە داوابکەین وەک گەندەڵکارانێک لێپرسینەوەیان لێبکرێت و دادگایی بکرێن، لە بەرئەوەی مەترسین بۆ سەرژیانی هاوڵاتیان، ئەم ڕەوتە لە ڕەخنەو مامەڵە نەک بەهیچ جۆرێک نامانگەیەنێتە ئەو ئەنجامەی کەئەتوانین فریاد ڕەسی قوربانیەکانی ئەم کارە چەپەڵە بین، بەڵکو دەبێتە وون کردنی ئەو ئومێدو ڕێگایەی کە دەبێتە هۆکاری کۆتایی هێنانی ئەم دەسەڵاتە، واتە علی حمە سالح لەگەڵ خواستی کۆتایی هێنان بەم دەسەڵاتە نیە، بەڵکو دەخوازێ چاکسازیەک بخاتە ڕوو کە دەسەڵات بەربە قاچاخچێتی بگرێت ئەمەش مەحاڵە لە خەونیشدا ببینرێت.

بەو مانایەی پێکهاتەو سروشتی ئەم دەسەڵاتە سەرچاوەیەکی سەرەکی دەستکەوتە داراییەکەی کەڵەکەی سەرمایەی قاچاخچێتی و جەردەیی و قۆرخکردنی سەروەت و سامانی کوردستانە، واتە خودی ئەم دەسەڵاتەیە بە هەموو پێکهاتەو دەزگاکانیەوە مەترسیەکی گەورەیە بۆ سەر ژیانی خەڵک، پاراستنی ژیانی هاوڵاتیان لە هەر ژەهرو کەرەسەیەکی بەگەن و ئەکسپایەر لە سایەی بەردەوام بوونی هەردوو دەسەڵاتی بنەماڵەی پارتی و یەکێتی کارێکی مەحاڵە، هەر کەس و لایەنێکەش، لە چوارچێوەی مانەوەی ئەو دوو بنەماڵەیەو هاوبەش بون لەدەسەڵاتەکەیاندا، بەنیاز بێت ڕێگایەک بۆ پاراستن لەمەترسیەکانی سەر ژیانی هاوڵاتیان پەیدا بکات، ئەوە کارێکی بێ هودەو گەوجانە دەکات، یان هەوڵی چەواشە کاری هاوڵاتیان ئەدات، بەتایبەتی گۆڕان و ئیسلامیەکان هەر قسەیەک لەسەر قاچاخچێتی و گەندەڵی بکەن نابێت جگە لەوەی وەک کاری چەواشەکاری بۆیان بڕوانین چاوەڕوانی ترمان لێیان هەبێت، چونکە بە خۆیان بەشێکن لە پارێزەری ئەم سیستمە و پێکهاتەی ئەم دەسەڵاتە، دەسەڵاتێک کە بە خۆی ژەهرە بە هاوڵاتیان.
هەربۆیە ڕزگارکردنی هاوڵاتیان لەهەرمەترسیەکی بازرگانی و قاچاخچێتی و تاڵانکاری و هەروەها کەڵەکەی سەرمایە بە کاری بەکرێیەک کە لەهەلومەرجی کاری ئەوپەری نائینسانی و دڕندانەدایە لە کوردستاندا، تەنها لەڕێگای کۆتایی هێنان بەم دەسەڵاتە مەیسەر دەبێت.

بسکەی سمێڵی ئیسلامیەکان بەسەرکەوتنی تاڵیبان.. مەحمود عەبدوڵڵا

تاڵیبان ئەو گروپە توندڕەوە دواکەوتوە یە کە بۆ ماوەی پێنج ساڵ حوکمی ئەفغانستانیانکرد،ئەوانە گروپێک بون لەدواکەوتو ترین هەرێمەکانی ئەفغانستان .کاتێک دەستیان بەسەر ئەفغانستاندا گرت تاڵاویان بەخەڵکی ئەو وڵاتە چەشت،دۆزەخێکیان بەژنان سازکرد،خەڵکیان بەزۆر ناچار دەکرد بەنوێژی هەینی ،پۆلیسی ئەمربەچاکەو نەهی لەخراپە بەسەردیواردا و بێ ئیزنی دادگا دەچونە ژورەوە. فەرمانبەری حکومەت ئەگەر سەربەتاڵیبان نەبوایە بەچەند مانگ جارێک موچەی وەردەگرت، کەسێکی سەربەتاڵیبان بەدامەزراندن ئەوەندە بەس بو ئایەتێکی قورئان بخوێنێ باهیچیش نەزانێ، مۆسیقاو تەلەفزیۆن و گۆرانی یاساغ بوو، ئەنگوستیلەو سەعاتیان لەدەسی پیاوان دەکردەوە و… .بەکورتی شەریعەتیان وەک خۆی جێ بەجێ دەکرد .ئەمە بەشێکە لەونەهامەتیانەی کەوحید مژدە دەیگێڕێتەوە لەسەردەستی تاڵیبان .
ئەو کە خۆی پێنج ساڵ لەوەزارەتی دەرەوەی سەردەمی تاڵیبا ن کاریکردووە لەهەموکەس زیاتر شایەتی کارو کردەوەکانی ئەو گروپە توندڕەوە یە …

بەڵام دوای گۆڕانەوەی تاڵیبان کە دیارە بە ئەکەی ئەمریکا گۆڕانەوە. ئەوەی زۆر کۆمیدی یە ئیسلامیەکانی کوردستان دەیان بە سەرکەوتنی ئەوگروپە خۆشەو پیرۆزبایی لێدەکەن. ئیسلامیەکان بسکەی سمێڵیان دە دەیان خۆش خۆش لەهەر کوێیەک ئیسلامی سیاسی سەرکەوێت. لە کاتێکدا گروپە ئیسلامیەکان لە پێش هەموو کەسێک لە بریتانیاو ئەمریکا نزیکن. هەموو کەسێک دەزانێت کە لەسەردەمی بەهێزی سۆڤیەت ئەمریکا پشتیوانی گروپە توندڕەوە ئیسلامیەکانی دەکرد،لەدژی کۆمۆنیزم، بەناوی پێشتێنەی سەوز . ئە کەواتا پێویستە خەڵک بپرسێت ئیسلامیەکانی کوردستان چیان دەوێت ؟ ئایا ئەوان دینداری دەکەن یان دەیانەوێت کوردستان بەشێک بێت لەجیهانی ئیسلامی و کێشەکانی ؟بۆچی ئەوان هەمیشە کێشەکانی جیهانی ئیسلامی دەنێنە ناوخۆ،بۆچی هەرگیز

ناتوانن کێشەکانی خۆما ن ببەنە ناوجیهانی ئیسلامی؟ بەواتایەکیتر
بۆچی ئەوان کێشەی هەموکەسیان هەیە و کەس کێشەی ئێمەی نییە
لەجیهانی ئیسلامیدا؟ محمد حەکیم دەڵێت: تاڵیبان گۆڕاون! پاشان
هیوا خوازە پەرە بەخوێندەواری بدەن و ڕێگە بەژنان بدەن بخوێنن و
خۆیان لە وا بەستەیی بەوڵاتانی دەرەوە بپارێزن.
نازانم ئەم برادر□ چۆن دەزانێ کەگۆڕاون.ئەگەر مەبەستی ئەو
لێدوانەی تاڵیبانە کە گوایە ڕێگە بەژنان دەدەن بخوێنن ئەوە
لەڕاستیدا تەکتیکی هەموو گروپێکی ئیسلامییە هەموو گروپە
ئیسلامیەکان لەئەمڕۆدا ناچاران تا بەتەواوی جێ پێیان قایمدەبێت
ئاوا بڵێن ، ساڵی نەوەت وشەش حەسەن ئاخوند کە بەرپرسێکی باڵای
تاڵیبان بوو بە ڕێکخراوی پزیشکانی بێسنوری وتبوو:ئێمە دژی ژن
وخوێندنی ژنان نین،من حەزدەکەم هاوسەری داهاتوم پزیشک بێت!
.بەڵام دواتر وابوو! ئیسلامیەکان جۆرێک لە دوڕویی پەیڕەو
بکەن،ئەگینا کاتێک بەتەواوی دەست بەسەر وڵاتدا دەگرن دەبنە
پۆلیسی ئەخلاق و شەریعەت دەسەپێنن،وەک عەلیباپیر دەڵێت:"دەبێت
بزانی چەندت بۆدەلوێت!ئیتر ڕاستیەکە ئەوەیە بۆلوانە چەندە بۆیان
بلوێ ئەوەندە ئەحکام و شەریعەت بەسەر کۆمەڵگادا دەسەپێنن.
جەنابی محمد حەکیم شەریعەت بۆ کۆمەڵگایەکی نەخوێندەوار
هاتووە!بۆیە گروپە ئیسلامیەکان ناچارن کۆمەڵگا نەخوێندەواربکەن
بۆئەوەی بتوانن شەریعەتی بەسەردا بس□پێنن،دەبێت کۆمەڵگا بێ ئەقڵ
بکرێ،تابتوانێت نەقڵ حوکمی بکات.پاشان تاڵیبان خۆیان
لەدواکەوترین گروپی ئەفغانستان بوون،ئەوان خۆیان بەرھەمی
نەخوێندەوارین،چۆن کۆمەڵگا خوێندەواربکەن،ئەوان تەنها دەتوانن کە
قورئان و حەدیس ب□ خ□□□ک دەرخ بکەن،هەر ئەوەی کە ئیسلامیەکانی
خۆمان دەیکەن لەدەرەوەی پەروەردەی ڕەسمی.ئینجا خوێندەواری
فێرکردنی ئەلیف با نییە،بەڵکو فێرکردنی بیرکردنەوەیە بیرکردنەوەی
فەلسەفی،بەڵام ئیسلامیەکانی خۆمان ،خۆیان نەیان هێشتوە کۆمەڵگای
ئێمە خوێندەواربب□ت بەواتای ئەوەی تاکێکی بیرکەرەو□ بێت،هەرکەسێک
دەستی ئیسلامیەکانی پێ گەیشتبێت بێگومان بێ بەشە لەبیرکردنەوەی
ئەقڵانی. پاشان دەڵێت گرنگی بەمافی مر□ق بدرێت و لە گەڵ ئیسلام
کێشەیان نییە.ئەمە خۆ خەڵەتاندنە،مافەکانی مر□ق □یشەیا ن لە
ئەقڵانیەتی مۆدێرندایە،لەکوێ لەگەڵ ئەمر بەچاکەو نەهی لە خراپە
دەگونجێن!وحید م□زد□ دەڵێت:شکی تێدانیە کە حوکمی ئیسلامی بێ
ئەمربەچاکە و نەهی لەخراپە نا بێت.عەلیباپیر لەوتارێکدا جەخت
لەوەدەکاتەوە .مافی مر□ق و□ک وتم ڕیشەیان لە ئەقڵانیەت و ویستی
تاکەکاندایە،بەڵام دین و ئەحکامەکانی واتا ویستی خوا و
سەرکوتکردنی ئازادیەکان.ئاخر لەکوێدا مر□ق مافی ئازادی ڕەئی هەیە

ل□ ئیسلامدا بەشێوەیەکی گشتی ناچینە ناو وردەکاری بەڵام ئەوە
ئەفسانەی پێش دەسەڵاتی ئیسلامیەکانە. ئەگینا جاڕنامەی مافی مر□ق ل□
گەڵ ئیسلام بەریەک کەوتنی هەیە ویستی خواو ویستی مر□ق دوشتی
جیاوازن کاک محمد حەکیم.ئیسلامیەکان هیچیان لەوە بەدەرنین"بەویستی
خەڵک بگەنە دەسەڵات و بەویستی خوا حوکم بکەن"ئەوە هەموومان
ئەزمونمان لەگەڵیان هەیە بەرچاوەرین نمونەش ئەردۆغانە! واباشترە
لەجیاتی ئامۆژگاری تاڵیبان بەخۆتان دابچنەوە و بەرژەوەندی وڵاتی
گەلی خۆتان ب□بەرژەوەندی ئێران و سعودیەو قەتەر و پاکستان
نەفرۆشن ،تاوەکو کوردستا ن وەک ئەفغانستانی لێنەیەت ،مەبەستم
هەموو گروپە ئیسلامیەکانە،چونکە بەڕاستی ئەگەر کەسێک پێویستی بە
ئامۆژگراری بێت خۆتانن. ئێمە لەم وڵاتەدا دەژین ئەزانین کە
گوتاری توندڕەوی ئاینی بەگشتی و سەلەفیەکان بونە مایەی چ تەخەلوف
و دۆگماتیزمێک چۆن ڕک وکینەتان بڵاو کردۆتەوە لە ژێرناوی
ئاینداریدا. گوێ لە وحید مژدە بگرن کە دەڵێت: لەئەفغانستان هیچ
گروپێک نەبووە بێ پشتبەستن بەوڵاتانی دەرەکی دوای پشتیوانیش بونە
هەڵم وەک نمونە حیزبەکەی حیکمەتیار. پاشان ئامۆژگاری ئەوەیە بۆ
گەلانی ئەفغان کە بەرژەوەندی گشتی وڵات لەسەروی ئایدیۆلۆژیاو
بیروباوەڕە. ئیتر وەک چۆن تاڵیبان ب□بەرژەوەندی پاکستانو
وڵاتانیتر تاڵاویان بەخەڵک چەشت،ئێوەش بۆ بەرژەوەندی تاڵیبان و
وڵاتانیتری ئیسلامی تاڵاو بە گەلی کوردستان مەچێژن. ئاخر ئەمڕۆ
تێکەڵ کردنی سیاسەت و ئاین نیشانەی تەخەلو فو دۆگمایی نەبێت
هیچیتر نییە،ئەنجامەکەشی ماڵوێرانییە بۆ هەمولایەک .بەداخەوە
ئیسلامیەکان ڕاستگۆ نین لەگەڵ خەڵکی کوردستان لەلایەک خۆیان
گرێداوە بە وڵاتانیترو بەرژەوەندی وڵاتانی ئیسلامی دەپارێزن و
لەژێرەوە پارەو پول وەردەگرن،وەک چۆن سعودیە پارەی ئەدایە
تاڵیبان،تا دواجار عەرەب و ئایدیۆلۆژیاکەیان کردنی بەسینەمایەکی
جیهانی.خەڵکی کوردستان ئەوەندەش بێ زاکیرە نییە،تارە بوو برا
ئەنساڕەکانتان تاڵاویان بەخەڵکی هەوارامان چێشت.خۆ ئەو برا
دینیانەتان تەنها لەسەر دەسەڵات نەبوو کە ناکۆک بون بەڵکو لەسەر
ئەوەبو وەک عەلیبا پیر لە کۆڕێکدا دەڵێت:لەسەر ئەو□ بوو ئێوە
دەتانزانی بۆتان نالوێ بەشێوەی جەماعەتی کرێکار توندو تیژی
بکەن.لەڕاستیدا نەتاڵیبان گۆڕاون نەئێوەش،بەڵام دەبێ بۆتان
بلوێ،چونکە ئەگەر وەک تاڵیبانی کۆن نەکەن ئەوە لە ئیسلام لاتان
داوە.
بسکەی سمێڵتان نەیە چونکە دواجار ناچاردەبن بڵێن تاڵیبان تەمسیلی
ئیسلام ناکات.

وەرن دەسا هاوڕێیان.. گەشاوە جاف

هەرگیز بە بیرمدا نەهات
بۆ ساتێک
چرکەیەک
ئێرە جێ بھێڵم.!
ئاخر گەلۆ نەمویست جارێکی دیکە
شەرابی دووری و غوربەت
پێک پێک بنۆشم!
بەڵام ڕەشتکرد
ژیان لەم شارە
بە سەدەها شەو دانیشتم، کاڵ نا بێتەوە تاریکی ئەم ڕۆژگارە،
دەسا هاوڕێیان وەرن
دەرمانی کەن دڵەی زامدار
د□ ناڵێنی دەگری
وەک منداڵێکی باوان دڵ لێ تۆراو،
دەسا وەرن هاوخوێنان
ببینن حال و زارم
ببنە تەبیب بۆ دڵەی زامدارم
ئێوە بلێن بە منی وێڵ و شەیدا
بینوویتانە لێدانی خەنجەری دەستی کەس لە پشتا..!!!

14/08/2021
سلیمانیی
گەشاوە جاف